

העבוד לעברית

(עם פטירתו של דניאל פרסקי)

מאת ג. קריס

הנה לנו ולפרסקי מהראוי שתצורף לאסופה נהמדה החשובה זו גם האוטוביוגרפיה שלו, ששיעור רה כספר מקיף, שנכתבה לפי בקשתי לפני כמה שנים לשם „גנוזים“ אלה הן תולדות אדם ועבוד לעברית. כלומר לסוג שחלף ועבר מן העולם עם פטירתו של פרסקי.

מתחנן היה בחוש הומור ואני משער את צהוקו למקרא הדברים שנתפרסמו כאן על ספרו „צחוק מארץ ישראל“, שהוא כביכול אוסף של בדיחות, כלר מר, הכותב לא טרח לעיין לפחות בעמוד אחד שמעבר לשער, שאילו עשה זאת היה רואה שלא בדיחות לפנינו אלא שחוק במובנו של הכתוב: „או יימלא שחוק פיגו ולשונונו רנה“ למראה ולמשמע שקשוק החיים בארץ צנו. ידע פרסקי לעלות גם מקר מה שלא ידעו רבים ומרובים גם מקר רוב, והיה בשחוק הזה מעין טראגדיה, שכן פרסקי החי כל ימיו תוך המיית לעברית ולארץ ישראל ישב וישב בנייירוק, בה היה תמהוני מספר אחד, במידה שעורר גם דעהם של לא יהודים, לא אחת קבלתי לפניו על אותה ישיבה ועל הכטחחו המתמדת לבוא ולהשתקע „בשנה הבאה“, פיר סמתי דברים על בואו „בשנה הבאה“, אף שידעתי שאין לכך אחיזה במציאות. בנוסח של פרסקי הייתי אומר שכל עצמו של החן הפרסקאי היה בהיותו מרחוק ומשקיף מרחוק, כאן היתה היבה זו נשחקת והרי ישב כאן בראשית שנות השלושים ופירסם מדי שבוע בשבוע פיליטונים ב„הארץ“, אולם לבי אומר לי שהפעם לא יחזור כבר פרסקי ומה שפירסמתי היה אך לגרום לו נחת רוח, דבר שהיה ראוי לו מכל הבחינות.

ודאי שעוד תבוא השעה להעריך את פעלו בתחום העתונות העברית באמריקה, עתונות נוער וילדים, התר ראה להלכה ולמעשה, מעשיו הסדר כים להפצת הספרות העברית באמריקה קה החל מ„הפועל הצעיר“ בימי העי ליה השנית עד לכתבי ברנר ואהלים, לרבות וצאצאם, אגודת „אחיעזר“, ההסתדרות העברית באמריקה, משלוח תוסר למטרדות שונים ביהוד לגנוזים ועוד ועוד, ברם בין שהבוא הערכה זו ובין שתאחר, בחלל עולמנו העברי נתהווה חלל גדול והוא מסוג מיוחד, שרק פרסקי מילא אותו בלהם, שאף הוא מיוחד היה רק לו.

פטירה זו ניתקה מעין שרשרת שגמ שבה מאותו שיר של ילג, היינו „עבדות“ לעברית, „עבדות“ זו כרכה חנון ומציאות ואם תיכתב במלואה השפעתה של הספרות העברית על עיצוב תנועת השיבה לארץ ישראל בומן החדש, הרי עשויה „עבדות“ לתמוס פינת יקרת, יאני מניה שחלמו של „חובב שפת עבר“ זה היה לראות את עצמו מסתופף בין אדירי היצירה, מכיר את כולם וכולם מכירים אותו וכולם אף טופחים לו בחיבה, דומני שלנצה כזה זכה פרסקי — ועדות לכך כל שנתפרסם עליו בדור האחרון כאן ובארצות הברית.

פרסקי, הוא חי במרחקים אולם כל הימים לרבות הלילות — ואין הדברים בגדר של מליצה — זה את חייה של העברית, הן זו שבספרות ובעתונות והן זו שבדיבור, מסופקני אם מישחו כאן ובעולם קרא בעיין מדוקדק כזה את העתונות העברית של ימינו מראשיתה עד המודעות — כפרסקי, עתה נות זה, ביוחד כמובן הארצישראלית, היתה לו שיא חונו וחלומו: עברית מדוברת ושליטה בשוק החיים, נוסף היתה שפתם של יוצרים מכל הכר גים, הוא התחקה אחרי התפתחותה של

תוריתה של אימרה בימי ילדות מי ישענה, איני יודע אם אפילו הפיקה שבפיקחים ילג, שיער, ששני מסר קים שלו בחקרשו לפטרונו אד"ם הכהן, בריש „אהבת דוד ומיכל“ (תרי"ז) ייחרתו כה עמוק בלבו של איש ויהפכו תוכן חיים ונשמת חיים במשך עשרות בשנים, הלא הם הפסור קים:

עבד לעברית אנכי עד נצה לה כל חושי כי לצמיחת מכלתי.

עבד כזה היה פרסקי שהלך השבוע לעולמו לתרחמת כללנו, שהרי מונה למשל, לפני מכתבו האחרון מלפני חודש — ומעולם אין פרסקי כותב מכתב ללא „חוספת“, והפעם „תוספת“ שהעלתה טופק על לחיי, שכן היה זה מאמר שלי הדל ועל מורי ורבי דב סדן, מי יודע אולי היה זה הפיליטון האחרון שלו — מכל מקום מהאחרונים שלו ודאי היה („הדואר“ ז' באדר א'). בעוד אני מתכוונן להי שיב מזה ומעצור פנימי מעכבני מזה, — והנה הידיעה על פטירתו וכבה ראש נחתמת חליפת מכחבים בת עש' רות בשנים.

רחמיאי פרסקי — זכורני באיזה דומור שמעתי מפין, ואפילו במקצת באווה העלית את הכינוי שבו כינה אותך שפרינצק ז"ל: „קרושיבאן העברי“, ואכן קרושיבאן זה שחיק סמיא היה קנאי לשנאת ישראל ואתה, להכרל באלפי דברלות, היית קנאי לחיבת העברית, דומני שלא אגזים אם אומר שבחקופה ובחקופה בהן, זכנסה העברית למזלנו הגדול לחיי חול וחולין היית אתה היחידי, השריד האחרון, של אותו מחנה של „חובבי שפת עבר“, הלא הם החובבים שאיננו סבטאים שמותיים בימינו ללא תוספת של לעג ותלול של חיבה, ואף על פי כן הכנסה, אחא פרסקי, תוכן חי למושג שאבד עליו כלח בימינו.

והאם ניתן לפרט זכויותיו של פרסקי למען העברית ובתוך הספרות העברית מאז ימי מינסק, שעליהם התרפק כל ימיו וביחוד מאז ימי הסתופפותו ב„אוניברסיטה“ המפוארת שבה, הלא הוא בית מסחר הספרים של רבי מאיר הילפרין בעל „הנוטריקון“, שאו זה המשיך לאחר שנים חתנו רבי מיכל רבינוביץ, זכרון שנים אלה לברכה? מי כמוך סימל את רציפות קיומו של רטט הילדות למראה ולמקרא הספרימילך העבריים, הדלים בצר רחם החשופים בתכונם, של נער שהי עברית היא לו סס חיים, כמה וכמה פעמים חזר על ימי נעורים אלה ועל ימיחמדת קריאה אלה, שמהם לעבד לעברית“ אך כמחצית הפסע, אולם לקיומה של מצווה זו במשך עשרות בשנים ובנמר רבה ורבה הדרך — אולם פרסקי עשה דרך זו בעקשנות ובמסירות שמעטים ביותר מצויינים בהן.

ת שעה ספרים הוציא דניאל פרסקי — הלא הם מפורטים בריש ספרו האחרון שיצא זה עתה: „לשון נקיה“, אולם ספרים אלה לא רק שהם כבר מדלי לגבי כתיבתו של

ד. פרסקי